

Täysistunto

Keskiviikko 2.5.2018 klo 13.59—18.58

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja edustaja Hassi, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.43 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ympäristövaliokunnan mietintö ei ole yksimielinen. Keskeinen erimielisyys liittyy siihen, mikä on tulevaisuudessa kunnan osuus jätehuollossa. [Eero Heinäluoma: Se on iso asia!]

Muutokset, jotka tähän lakiesitykseen sisältyvät, perustuvat pääasiassa hallitusohjelman kirjaukseen, jossa todetaan, että yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa tullessa muuttamaan siten, että kunnan vastuulta poistetaan sosiaali- ja terveystalouden ja koulutustoiminnan yhdyskuntajäte sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä muu yhdyskuntajäte ja että jätehuollossa tämä vapailla markkinoilla kilpailutettava osuus, jota kunnan jäteyhtiö saa tehdä tällaisena sidosyksikkönä, rajataan 5 prosenttiin. Tämä linjahan on myös hankintalaissa.

Jätehuollon osalta hankintalain yhteydessä päätettiin, että jätehuolto irrotetaan tältä osin hankintalaista, jonka eduskunta on jo käsitellyt, ja nyt tässä lakiesityksessä jätehuollon osalta annetaan pitempi siirtymäaika. Eli siirtymäajalla tämä ulosmyyntiraja kuntien sidosyksiköille tulisi olemaan 10 prosenttia ja hankintalain mukainen 5 prosenttia vuoden 2030 alusta alkaen. Tämä pitkä siirtymäaika on perusteltu. Valiokunta toteaa, että kunnalliset jäteyhtiöt ovat viimeisten 10—15 vuoden aikana tehneet paljon investointeja, jotka ovat pitkäkestoisia, ja niihin liittyviä pitkiä sopimuksia, 15—20 vuoden sopimuksia, jätteenkäsittelystä. Näiden investointien takaisinmaksu on vasta alkuvaiheessa.

Tästä ulosmyyntirajasta on kuitenkin sellainen poikkeus, että jos joku sellainen toimija, joka periaatteessa tuottaa kilpailun alaista jätettä, ei vapailta markkinoilta saa tarjousta, niin sitten siinä tapauksessa kunnalla on toissijainen vastuu. Ympäristövaliokunta toteaa, että kun tätä kunnan ensisijaista jätehuoltovastuuta ja markkinaehtoista ulosmyyntiä rajataan, niin joissakin kunnissa jätelaitoksissa tämä voi johtaa siihen, että käsittelykapasiteetti supistuu siten, että myöskään tätä toissijaisen vastuun palvelua eivät kunnalliset laitokset sitten käytännössä pysty tarjoamaan. Myös talousvaliokunta on lausunnossaan kiinnit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

tänyt huomiota siihen, että valtakunnassa tilanteet ovat varsin erilaisia, ja talousvaliokunta pohtii sitä, voivatko tällaiset yhtenäiset kriteerit koko valtakunnassa toimia.

Tätä toissijaisen vastuun kuviota tulee toivottavasti tulevaisuudessa selvittämään sähköinen markkinapaikka, jossa voidaan siis tarjota jätteitä ja sivuvirtoja tai pyytää niistä tarjouksia. Silloin, mikäli näitä tarjouksia ei tule tai ainakaan sellaisia, mitä voitaisiin pitää kohtuullisina, on yksiselitteisempää se, milloin sitten tämä toissijainen vastuu lankeaa. Myös talousvaliokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota, ja talousvaliokunnan esityksen pohjalta ympäristövaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, että ympäristöministeriön tulee kiireellisesti valmistella jätteiden sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskeva hallituksen esitys.

Ympäristövaliokunta on tarkastellut tätä asiaa myös kierrätystalouden näkökulmasta. Sehän on sinänsä selvä asia, että kaikkien teollisten yhteiskuntien, myös Suomen, pitää pyrkiä pois sellaisesta tilanteesta, että uusiutumattomia luonnonvaroja käytetään ja sitten heitetään hukkaan. Pitää päästä siihen, että yhden prosessin jäte on sitten toisen prosessin raaka-aine. Tämän kierrätystaloudellisuuden pitää lähteä ihan tuotesuunnittelusta alkaen.

On epäselvää, missä määrin tämä hallituksen esitys vaikuttaa kierrätystalouden edistämiseen. Sellaisiakin arvioita on esitetty, että hiljattain hyväksytty EU:n uusi jätedirektiivi saattaisi johtaa siihen, että voidaan joutua ottamaan askel ihan toiseen suuntaan kuin tämä hallituksen esitys on. Valiokunta toteaaakin, että EU:n jätedirektiivin uusimisen johdosta tätä jätelakia hyvin todennäköisesti melko pian joudutaan uudestaan tarkistamaan.

Viimeisenä asiana valiokunnan mietinnöstä nostaisin esille sen huolen, minkä monet toimijat ovat esittäneet, että tässä on mahdollista käydä niin, että suuret asiakkaat, jotka tuottavat kilpailun alaista jätettä, voivat hyötyä siitä kautta, että tulee enemmän toimijoita ja voimakkaampi hintakilpailu, mutta sen sijaan voi hyvinkin käydä niin, että sen jätteen osalta, joka jää kuntien vastuulle ja johon kuuluvat myös kotitalouden jätteet, kun näiden käsittelylaitosten kustannukset jakautuvat sitten entistä pienemmän joukon maksettavaksi, jätemaksut nousevat, ja tämä voi hyvinkin koskea myös haja-asutusalueita.

Myös hallintovaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että näitä vaikutuksia pitää seurata. Tämän pohjalta valiokunta esittää toista pontta siitä, että lainmuutoksen täytäntöönpanoa pitää seurata ja arvioida ja vuoden 2027 loppuun mennessä pitää tehdä kokonaisarvio kustannusvaikutuksista ja myös siitä, ovatko nämä muutokset, mitkä tämä laki on tuonut, johtaneet siihen, että laitton jätteenkäsittely lisääntyy erityisesti haja-asutusalueilla.

17.52 Olli Immonen ps: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on useita varsin selkeitä ongelmakohtia, joiden vuoksi perussuomalaiset jättivätkin ympäristövaliokunnassa mietinnön yhteydessä vastalauseen.

Jätelakia ei tulisi mielestämme uudistaa vielä, sillä Euroopan unioni on uudistamassa jätedirektiivejä. Lakia olisikin syytä tarkastella ja mahdollisesti uudistaa samanaikaisesti jätedirektiivien muutosten ja EU:n kierrätystalouduspaketin kansallisen voimaansaattamisen kanssa.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen tavoitteena on olla kierrätystalouden kärkimaa vuonna 2025, mikä edellyttää julkisen ja yksityisen sektorin laaja-alaista yhteistyötä. Ruotsissa ollaan kierrättämisessä vahvasti Suomea edellä, ja kuntavastuuta ollaan siellä edelleen lisäämässä nykyisestä. Siinä, missä meidän olisi tässä asiassa perusteltua tavoitteiden saavuttamiseksi ottaa mallia naapurimaastamme, hallitus aikoo nyt hajauttaa jätehuollon vastuunjako entisestään ja avata jätehuollon markkinoiden hoidettavaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Toimiva jätehuolto on keskeinen osa yhteiskunnan perusinfraa ja välttämättömyyspalvelu, jota ei mielestämme voi jättää yksin markkinoiden hoidettavaksi. Kilpailuneutraliteettisäännösten tarkoitus ei ole antaa yksityisille yrityksille suojaa julkisen toimijan kilpailua vastaan vaan puuttua sellaiseen julkisen toimijan toimintaan, joka vääristää kilpailun edellytyksiä tai sen syntymistä markkinoilla, eli kuntatoimijan ei tule saada markkinoilla ylimääräistä kilpailuetua. Kilpailu- ja kuluttajaviraston raportin 2/2016 mukaan kuntien jätelaitokset eivät vääristä markkinoita, eikä näyttöä kilpailulainsäädännön rikkomisesta tai kilpailuneutraliteetin kärsimisestä ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja edellä toi ilmi, EU:n hankintadirektiivi mahdollistaa kunnan jätehuollon toimialan sidosyksiköiden markkinaehtoista toimintaa koskevalle ulosmyynnille 20 prosentin ylärajan, jota muualla Euroopassa sovelletaan — eli muualla Euroopassa siis sovelletaan tätä 20 prosentin ulosmyynnin ylärajaa. Hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin Suomessa sovellettavaksi vuoden 2029 loppuun saakka 10 prosentin ulosmyyntirajaa, jota vuodesta 2030 alkaen tiukennettaisiin entisestään 5 prosenttiin. Tältä osin esitys on ristiriitainen tavoitteidensa kanssa, sillä kuntavastuun rajaamisen myötä tarve markkinaehtoisille palveluille kasvaa merkittävästi. Samanaikaisesti jätelaitosten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin kuitenkin rajataan merkittävästi. Liian tiukka ulosmyyntiraja vaarantaa kiertotaloutta toteuttavan yhteistyön julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden välillä sekä heikentää suomalaisten toimijoiden toimintamahdollisuuksia EU:n sisämarkkinoilla. Tiukka ulosmyyntiraja edistää jätehuollon keskittymistä suurille toimijoille, koska pienillä toimijoilla ei ole mahdollisuuksia tehdä tarvittavia investointeja oman jätteenkäsittelykapasiteetin luomiseksi.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät todennäköisenä, että hallituksen esittämät muutokset tulevat nostamaan jätehuollon kustannuksia, heikentävät kiertotaloutta tukevien kierrätysratkaisujen syntymistä, eikä hallituksen esitys siten ole jätehuoltopalveluja tarvitsevien eikä yhteiskunnan kokonaisedun mukainen.

Arvoisa puhemies! Tulenkin tekemään perussuomalaisten vastalauseeseen sisältyvät pykälämuutosehdotukset tämän hallituksen esityksen toisen käsittelyn yhteydessä.

17.56 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Täällä on jo aika hyvin tullut esille myöskin valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuorossa, joka oli erittäin hyvä ja tasapainoinen mutta kuvasti hyvin sitä valiokunnan mietinnön sisältöä, se, että tähän jätelain muutokseen sisältyy useita isoja kysymysmerkkejä. Itse sanon, että tämä jätelain muutos ei vastaa mihinkään todelliseen tarpeeseen. Se on itse asiassa haitallinen, jos me ajattelemme niitä jätehuollon peruseriaatteita, ihmisten terveyden suojelua ja luonnonsuojelua.

Tämän esityksen pääasiallinen tavoite onkin markkinoiden avaaminen laajemmin yksityisille toimijoille. Tämä ei kuitenkaan voi olla yhteiskunnallisen lainsäädännön perusta tai sen ei ainakaan pitäisi olla, varsinkin kun on kysymys ihmisen terveyden ja ympäristön turvallisuuden varmistamisesta.

Tämä laki heikentää yleisiä kierrätystavoitteita, ja esimerkiksi erilliskeräystavoitteita on vaikea tässä toteuttaa riittävän tehokkaasti. Esimerkiksi muovihan on noussut erittäin voimakkaasti nyt sellaiseksi jäteartikkeliksi, jonka erilliskeräys pitäisi ehdottomasti nopeasti saada toimivaksi. Tämä on tietysti aika huono asia ajatellen sitä, että Suomi tavoittelee paikkaa kiertotalouden mallimaana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Asiantuntijoiden mukaan laki myös nostaa kuluttajien jätemaksuja erityisesti haja-asutusalueilla, joilla vaihtoehtoja ei ole. Myös pienet yritykset ovat vaikeuksissa pitkien etäisyyksien alueilla.

Hallituksen esityksen suurimmat puutteet voitaisiin korjata sillä, että sidosyksiköille eli tässä tapauksessa kunnallisille jätehuoltoyhtiöille annetaan mahdollisuus 20 prosentin markkinaehtoiseen ulosmyyntiin eli samaan, joka on EU:n uudessa hankintadirektiivissä ja jota Puolaa ja — jos tämä esitys menee läpi — Suomea lukuun ottamatta noudatetaan muissa EU-maissa.

Esityksestä tulee poistaa myös euromääräinen keinotekoinen 500 000 euron raja. Kuten täällä on tullut jo esille, niissä EU-maissa, joissa jäteasiat hoidetaan hyvin, ovat julkiset yhtiöt keskeisessä asemassa. Tämä pitäisi myös meidän pystyä näkemään eikä pirstaloittaa tätäkin erilaisiin pieniin osiin, joissa kokonaisuus häviää näitten osien alle. Kunnan jätelaitokset muodostavat koko Suomen kattavan jätehuollon verkoston, jolla on aidosti mahdollisuus kehittää jätehuoltoa ja kierrätystavoitteiden saavuttamista koko Suomen alueella niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Yhteistyötä yritysten kanssa pitää luonnollisesti kehittää, mutta samalla on nähtävä, että jollain on oltava se kokonaisvastuu. Kuten todettu, eurooppalainen malli on se, että julkinen sektori tämän hoitaa.

Hallituksen esityksessä perustellaan, että jätepalvelujen saatavuus varmistetaan toissijaista vastuuta koskevalla niin sanotulla TSV-palvelulla. Tähänhän ympäristövaliokunta otti, niin kuin puheenjohtaja edellä toi esille, melko kriittisen kannan tässä mietinnössään. Kun tätä markkinaosuutta näin rajusti leikataan, on vaikeaa ylläpitää tällaista toissijaista vastuuta, kun resursseja siihen ei ole. Tämä kyllä heikentää yleistä jätehuoltoa koko maassa.

Ympäristövaliokunta myös arvioi, että kun kunnan vastuu kaventuu tällä hallituksen esityksellä, niin voi olla tarpeen säätää nykyistä tarkemmin kunnan, tuottajan ja jätteen haltijan vastuulla olevan jätteen erilliskeräyksestä ja tähän liittyvistä kustannusvastuista. Näillä tarvittavilla uusilla säädöksillä sitten voitaisiin osaltaan lieventää niitä ongelmia, joita laki aiheuttaa tehokkaan erilliskeräyksen toteuttamiselle. Siis lisätään byrokratiaa sillä, että mahdollistetaan yrityksille toiminta, joka toimisi paremmin niin, että kunnilla olisi laajemmat toimintamahdollisuudet siellä, missä se on järkevää.

Toistan vielä sen, että laki on tarpeeton ja haitallinen tehokkaan ja taloudellisen jätehuollon järjestämiselle niin, että terveys- ja ympäristönäkökohdat ohjaisivat lainsäädäntöä. Täällä on jo tullut esille se, että EU:ssa on juuri hyväksytty uusi jätedirektiivi, joka velvoittaa tiukentamaan kierrätystavoitteita, ja tämän implementointi tulee Suomessakin aivan lähiaikoina ajankohtaiseksi. Siinä todellakin näitä kierrätystavoitteita kiristetään. Tämä meidän lainsäädäntömme vie toiseen suuntaan. Jos meillä on Suomessa byrokratiatalkoot, tässä olisi ollut se paikka, jossa olisi sitten katsottu, missä sitä byrokratiaa voidaan vähentää. Kaksi kertaa samojen lakien avaaminen ei varmasti vähennä byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Meillä on vastalause numero 1, jossa esitetään kolmea pykälämuutosta niin, että kaksi pykälää, 32 ja 42, poistetaan, koska ei ole mitään syytä rajata kunnan sosiaali- ja terveyspalveluissa syntyvää jätettä tämän lain ulkopuolelle vaan se pidettäisiin ennallaan eli ne kuuluisivat kunnalliseen jätehuoltoon. Toinen liittyy sitten kysymykseen, joka on tästä ulosmyynnistä. Olisimme samalla linjalla kuin muut Euroopan jäsenmaat Puolaa lukuun ottamatta, että ulosmyyntiraja olisi 20 prosenttia ja että tällaista keinote-koista 500 000 euron rajoitusta ei sovellettaisi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

18.04 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Jätelaki on kyllä yksi niistä kummallisista lainsäädännöistä, joita en olisi koskaan toivonut tulevan tässä muodossa eduskuntasalin käsittelyyn. Tässä on monta kohtaa, joitten perusteluja en voi millään käsittää, joista eräs on se, että meillä jo valiokuntakäsittelyssä hallintovaliokunnassa kerrottiin, että syksyllä tulee seuraava osa, että joudutaan muuttamaan joiltakin osilta lakia, ja sen jälkeen tulee EU:n jätedirektiivi, jonka jälkeen uudelleen muutetaan tätä lakia, mutta nyt on kiire. Se syy, miksi on kiire, ei minulle selvinnyt, mutta ehkä se löytyy täältä ideologiselta puolelta, [Satu Hassi: Hallitusohjelma!] ja minun ideologiani ei siihen riitä.

Hankintalain käsittelyn yhteydessä oli lupaus hallituspuolueilta ja sinne oli kirjoitettu tiukka ponsi, että jätelain yhteydessä ratkaistaisiin ne ongelmat, mitkä hankintalain yhteydessä jäivät. Kun tämä lakiesitys tuli eduskuntaan, totesin, että se meni huonompaan suuntaan. Yhä edelleen puhumme 5 prosentin rajasta, mutta sen lisäksi sieltä on otettu kunnalta pois useita tehtäviä. Elikkä hankintalain käsittelyn yhteydessä ei haluttu ymmärtääkseni silloin rajata kunnalta pois lisää tehtäviä, silloin puhuttiin vain ulosmyyntirajoista, mutta nyt oli päätetty sitten myöskin rajata julkista puolta.

Täytyy vain hämmästellä, mikä inho tai viha julkista palveluntuottajaa kohtaan on. Miten on niin, että yhtäkkiä kunnat ja julkinen puoli eivät tässä maassa tunnu osaavan eikä niitten haluta järjestävän ja tuottavan mitään palveluita. Elikkä looginen selitys varmaan sitten tässä on se, että ainoa peruste tälle lainsäädännölle, tälle esitykselle, on jätehuollon markkinaehtoistaminen, vaikka hallintovaliokunnan, talousvaliokunnan, ympäristövaliokunnan kuulemisissa on ollut varsin kriittisiä kommentteja. Luin hallintovaliokunnan silloista lausuntoa jollekin ulkopuoliselle, ja sinne on jo listattu kaikki ne kriittiset kohdat. Sen lisäksi teimme vielä eriävän mielipiteen.

Kummallista on myöskin se, että Suomi tulee tämän jälkeen poikkeamaan hyvin paljon Euroopan unionin kaikista muista maista. Niissä maissa, joissa ympäristönsuojelulle ja ihmisten terveydelle annetaan arvoa, ei haluta vähentää julkista valtaa jätehuollossa ja jätteenkäsittelyssä vaan pikemminkin lisätä sitä. Missään niissä maissa, joissa arvostetaan ihmisten terveyttä tai ympäristönsuojelua, ei ole myöskään rajattu jätteenkuljetuksissa tätä julkista puolta 5 prosentin ulosmyyntirajaan tai 500 000 euron ulosmyyntirajaan, vaan kaikissa Puolaa lukuun ottamatta raja on 20 prosenttia. Suomesta tulee siis joku kummajainen tämän jätteenkuljetuksen ja jätehuollon osalta.

Tässä kummallista on myös se, että vaikka nyt halutaan, että yritykset hoitavat tämän jätteenkuljetuksen, johon tulee monia ongelmia, jotka kohta käyn läpi, niin vastuu kuitenkin kaikesta jää julkiselle puolelle ja kunnalle. Elikkä edellytykset viedään, mutta vastuu ja valvonta jäävät. Siitä syystä myöskin tuossa ponnassa on hyvin kiinnitetty siihen huomiota. Mutta nämä riskit, jotka on kirjattu näissä kaikissa valiokuntien lausunnoissa ja mietinnöissä, ovat siinä, että kierrätys tulee heikkenemään, kun tällä hetkellä hyödynnetään noin 90 prosenttia meillä kulkevasta jätteestä, ja kun tämä yhteistyö yksityisen ja julkisen puolella vähenee, todennäköistä on, että laittomat kaatopaikat lisääntyvät. Kaikki jätteenkuljetuksen hinnat nousevat, kun investoinneista saatavat hyödyt vähenevät ja käyttö vähenee. Kuntien tekemät investoinnit, jotka on laskettu jollekin jätemassalle tällä hetkellä, valuvat hukkaan, jotenka se koskettaa kaikkia veronmaksajia, sillä se kostaus on niin, että veronmaksajan tekemät investoinnit siellä ovat takana. Elikkä jotakin kautta se tulee joka tapauksessa. Riski on siinä, että nykyiset pienet toimijat, jotka ovat kunnissa näitä jätehuoltoja järjestäneet, jäävät suurten toimijoiden jalkoihin, ja siinä, että monien pienten ja pienimpienkin yritysten jätehuolto erityisesti haja-asutusalueilla tulee heikkenemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Tätä lakia on perusteltu yrittäjien puolelta sillä, että jotenkin näitten hinnat halpenisivat ja yritykset saisivat itse päättää, minkä jätekuljetuksen osan ne haluavat oman yrityksensä hoitavan, mutta ajatus siitä, että meillä ajelee 3—4 jätekuljetusautoa ja kaikilla on omat kiertolenkkinsä, jonka jälkeen sitten kaikki hoitavat omat kierrätysjärjestelmänsä ja omat loppukäsittelyjärjestelmänsä, ei kuulosta miltään muulta kuin ylimääräisiltä kustannuksilta. Epäilen tällaisesta ajattelusta, että hinnat halpenisivat.

Näiden kahden pykäläesityksen eli 32 § ja 42 § tulisi olla siinä muodossa kuin ne ovat tälläkin hetkellä, eli tässä esityksessä ei pitäisi koskea niihin ollenkaan, ja sitten tämä 145 § pitäisi muuttaa siihen muotoon, että siellä on se 20 prosentin ulosmyynti, ei mitään siirtymäaikoja eikä mitään 500 000 euron rajoitusta.

Mutta tässä ehkä lopuksi sanon sen, että jos pontteen on kirjoitettu, että tulee seurata muutosten vaikutuksia kunnan valvontaviranomaisten työmäärään, kotitalouksien jätteenkeräilyn hintakehitykseen, haja-asutusalueiden laittomien kaatopaikkojen lisääntymiseen ja arvioida myöskin ulosmyyntirajan vaikutuksia jätehuollon järjestämiseen, niin nämä riskit tiedetään jo. Ei niitä muuten olisi tarvinnut kirjoittaa tänne seurattavaksi, koska kaikki asiantuntijat sanoivat nämä riskit ja silti tämä tehdään. Täytyy yhä edelleen hämmästellä.

18.11 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä jätelain muutoksessa — kun katsoo, mitä sinne kunnalle jää — kunnalle jää asumisesta ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä jäte ja mahdollinen asumisesta maaseudulla syntyvä jäte, mikä toimitetaan vain kunnallisena toimintona, ja se pudottaa niiden jätteiden määriä, mitä julkisesti ruvetaan kuljettamaan.

Tällä hallituksen esityksellä lopulta tulee käymään niin, että noin 230 000 tonnia yhdysjätettä siirtyy vapaille markkinoille. Arvio siitä, kuinka paljon se kunnallisen jätehuollon tuloja vähentää, on noin 45—56 miljoonaa euroa. Tästä voi vetää semmoisen johtopäätöksen — sen jälkeen, jos noita rakenteita katsoo, miten ne on tehty — että tämän seurauksena yhdyskuntajätteiden taksat tulevat nousemaan. Sitten siinä on se hankaluus, että kun Suomi on semmoinen maa, että me asumme erittäin tiheästi täällä etelässä ja Lounais-Suomessa ja sitten erittäin harvassa, mitä ylemmäs ja idemmäs mennään, niin se eriarvoistaa sen hinnoittelun huomattavasti vielä tuolla harvaan asutuilla alueilla ja sen lisäksi vaikuttaa siihen, että meidän huoltovarmuus heikentyy ja luvattomat kaatopaikat saattavat lisääntyä, kun niitä jo tänäkin päivänä löytyy.

Minusta tämä nykyinen kunnallinen järjestelmä on ollut erittäin hyvä ja toimiva malli kaatopaikkajätteen ja jätteenkeräyksen kannalta ja toisaalta se on vähentänyt huomattavasti sitä jäteautojen rallia, mikä oli joskus ennen tätä nykyistä jätelakia, ja samalla turvaa meidän infran kestävyyttä, parantaa sillä tavoin, että ei ole niin paljon kuorma-autoja kuluttamassa niitä.

Loppujen lopuksi kuitenkin kunnille jää lopullinen vastuu näistä jätteistä, jätteen huoltamisesta, ja siinä käy sitten sillä tavalla, että sekin on lisää painetta antamassa tähän takсан nousuun.

Tämä infra, minkä kunnat ovat rakentaneet, on tehty yhteiskunnan varoilla, ja nyt se aukaistaan suoraan yritysten käyttöön, ja siinä mielessä tavallaan tämä kaupunkien ja kuntien markkinatilanne heikkenee siinä vaiheessa.

Sitten nämä jätteenpolttolaitokset. Niille tämä tilanne on todella hankala, koska nykyinen jätelaki perustuu siihen, että mahdollisimman paljon pitää kierrättää kanssa, ja jotta jätteen määrä riittäisi, olisi erittäin tarpeellista, että ulosmyyntiraja olisi siinä 20 prosentissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Se tukisi myös kiertotaloutta sillä tavalla, että jätelaitoksien ei tarvitsisi lähteä ostamaan jätteitä, mikä tavallaan lisää jätelaitoksien omakustannusrakennetta ja myös sähkön hintaa korottaa siinä vaiheessa, jos joudutaan ostamaan paljon jätteitä vaikka ulkomailta. — Kii-tos.

18.15 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Koska tämän keskustelun aluksi käytin valio-kunnan mietinnön esittelypuheenvuoron, niin selvyyden vuoksi totean, että kannatan vas-talauseissa esitettyä 20 prosentin ulosmyyntirajaa. Itse näen asian sillä lailla myöskin näi-den kilpaillun jätteen tuottajayritysten näkökulmasta, että heidän kannaltaanhan kilpailua on enemmän, jos kunnan laitoksen toimintaa ei rajata niin paljon kuin mitä hallitus esittää. Ja toiseksi: vertailuaineistosta muista EU-maista, mitä valiokunnalle esitettiin, selvästi kävi esille se, että niissä EU-maissa, joissa jätteiden kierrätysaste on korkein, noudatetaan tätä 20 prosentin rajaa, eli siellä kunnan toimintamahdollisuuksia jätehuollossa ei rajata sellaisella tavalla kuin hallitus nyt esittää Suomessa tehtäväksi.

18.17 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Muutamassa puheenvuorossa, edusta-jien Paatero ja Myller puheenvuoroissa, tuotiin esiin huoli tästä 500 000 euron myyntira-jasta, että sitä ei pitäisi tässä laissa tuoda mukaan ollenkaan. No, nyt on tilanne niin, että hallituksen esityksessä nimenomaan sanotaan, että hankintalaista poiketen ulosmyynnin rajaamista enintään 500 000 euroon vuodessa ei kuitenkaan esitetä sovellettavaksi jätealal-la tässä laissa, eli tämä huoli on sitten pois. Siinä oli ilmeisesti pieni virhe tulkinnassa.

Pitkä siirtymäaika on oikein hyvä: on tehty isoja investointeja, ja ne pitää turvata. Mi-tään sellaista vastakkainasettelua en halua nähdä yksityisen ja julkisen puolen suhteen. Tässä on tavoitteena kiertotalouden edistäminen, mutta totta kai aina, kun tehdään isoja muutoksia, siihen liittyy riskejä. Sen takia on nyt ympäristövaliokunnassa kuunneltu her-källä korvalla sekä hallintovaliokuntaa että talousvaliokuntaa ja heidän esityksiään lausu-mista ja tarkasta seurannasta, ja sitä me teemme ja uskomme, että hyvään suuntaan olem-me menossa. Uusia innovaatioita syntyy.

18.18 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Jätelain keskeisimmät tavoitteethan liitty-vät terveyden- ja ympäristönsuojeluun. Siis sen takiahan meillä on sellainen jätelainsää-däntö kuin meillä on ollut, jotta me pystymme hoitamaan tämän välttämättömän asian par-haalla mahdollisella tavalla joka puolella Suomea. Mutta nyt, kun hallitus lähti uudista-maan jätelakia, tämä terveyden- ja ympäristönsuojelu ei ollutkaan se keskeinen tavoite, vaan markkinoiden avaamisesta tuli hallituksen keskeinen tavoite. Siinä sitten piilevätkin tämän uudistuksen keskeisimmät riskit, jotka tulevat totta kai sitä kautta, kun tätä ulos-myyntioikeutta nyt ollaan rajaamassa enemmän kuin hankintadirektiivi edellyttää. Tämä suuntahan on sama, mikä oli jo viime vuonna: kun hyväksyttiin hankintalain uudistamista, niin hallitus otti jo silloinkin linjakseen, että pitää Suomessa säädellä näitä asioita paljon tiukemmin kuin mitä EU-direktiivi meiltä edellyttää.

Kaikilta osin voi todeta, että tässä edelliset puhujat ovat hyvin käyneet läpi substanssi-puolta ja näitä riskejä, mitkä liittyvät nimenomaan kiertotalouteen ja myös kunnallisten jä-teyhtiöiden toimintaan. Mutta ehkä yleisenä huomiona tästä ulosmyyntioikeuden rajaami-sesta nyt ensin 10 prosenttiin ja sitten 2030 alkaen 5 prosenttiin voi sanoa, että tämä on kumma juttu, kun monesti tässä salissa puhutaan, että ei nyt kaikista asioista pidä käydä ky-symässä sieltä Brysselistä lupaa tai ei pidä Euroopan tasolla säädellä erilaisia asioita niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

rankasti. No, nyt kun kerrankin on sellainen asia, missä meillä hankintadirektiivi lähtee siitä, että 20 prosenttiin asti on tämä ulosmyyntioikeus, niin nyt sitten kansallisilla päätöksillä halutaan vetää vieläkin tiukempaa linjaa. Tästä edustaja Paatero käytti erittäin hyvän puheenvuoron. Kun nyt sitten katsotaan, mihin Suomi siirtyy omassa politiikassaan verrattuna muihin Euroopan maihin, muutos on aika dramaattinen. Tältä osin voi kyllä kysyä, onkohan tässä järkeä, ja siltä osin voi lämpimästi kyllä kannattaa näitä vastalauseissa esille tuotuja argumentteja.

18.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru puuttui täällä tärkeään asiaan, tähän pitkään siirtymäaikaan, joka nyt on 2030:een sillä 10 prosentilla, ja vasta sitten siirrytään 5 prosenttiin. Yleensä, kun muutoksia ja uudistuksia tehdään, pitäisi aina ottaa huomioon investointisuoja. Joku on saattanut tehdä millä tahansa toimialalla isoja investointeja, olipa se julkinen investointi tai yksityinen investointi. Tämä pitkä siirtymäaika turvaa sen, että näille investoinneille annetaan tietty turva. Mikäli siirryttäisiin aina nopeasti ja yhtäkkiä jollakin hallituskaudella uusiin lainsäädännöllisiin säädöksiin, jotka tavallaan vaarantavat sen investoinnin takaisinmaksut, jotka tämmöisellä toimialalla, mitkä tässäkin ovat nyt kyseessä, ovat pitkiä, 10, 20, jopa 30 vuotta, koska katteet ovat pieniä, silloin on aivan oikein, että hallitus on esityksessä ottanut herkällä korvalla huomioon nämä lausunnossa esitetyt kriteerit.

18.21 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Pakko vielä kysyä, kun tässä kuitenkin käsittelyn yhteydessä muun muassa esitettiin se kysymys: sen jälkeen kun todettiin, että hallitus ei suostu — siitä huolimatta, että asiantuntijat olivat sitä mieltä, että tämmöiseen lainsäädäntöön ei pitäisi mennä — niin meille ainakin valiokunnassa tehtiin kysymys, eikö sinne voisi kirjata, että siirtymäajan jälkeen tilanne arvioidaan eikä vain pudoteta automaattisesti 5 prosenttiin. Olin kyllä hämmentynyt, että tätäkään arviointia ennen pudottamista 5 prosenttiin eivät hallituspuolueet halua tehdä, vaan vaikka näyttäisi miltä se lainsäädäntö, niin luotetaan, että se ponsi, jossa seurataan muun muassa sitä vaikutusta, on ainoa keino, mutta ei edes haluta ja pystytä arvioimaan, onko tämä vienyt suomalaisen jätehuollon ja kierrätystavoitteet tuhon tielle.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.